

П А Р Т И Й Ж И А М Ы Д Ы Р А Л

Колхоз бүдүрүлгезинде коммунистер

Улут-Хем районунун «СЭКП-нин XX съездин» колхозта партия өтө организациясында 60 коммунистер бар. Ол база көзө ажал-агыл артелин экономика болгон организа- талар-биле быжыгларынга узут күш болуп турар.

Колхоз бүдүрүлгезинин агын-агы атырларынга коммунистерини шын хураап тургузар чорук күш-аждын салгыла-чурунун быжыг-ларынга болгон бүдүрүлгөзүн белиринге узут ролду. Мынган-ган партия организациясы сүт-ба- раан фермазында 11 коммунистери, кой фермазында 12, хову брига- дазында 11, тузуг бригадында 12 болгон нугаа бригадында 7 ком- мунистери түс-түс хураап быжыг- лаан. Олар боттарында быжыг-лаан участкасында кылмыш ажал-агыл турарлар.

Колхозтун хойжулары коммуни- стер эштер Кок-оол, Хорлуу, Норуу, Саячат, Енакпан, Бегин-Хуура, Шойгар-оол олар мал ажалынга үр чыгарды ажал-агыл, каш-каш күш хойларын бо ажалында өстүргөн, чыжакка, эш Норуу 10 чыл иш- тинде хой каларын келген. Ол үеин дүргүзүндө 3500 хураганнар- ын узут хойлар кылды өстүргөн. Эрткен чылын бир хойлар-аа 1,5 кг дүктү алып деп хузаага ажал 2 кг дүктү кыргын алган. Хойжу Саячат ам 9 чыл хой каларын ту- рар болгон 3300 хураганнардын бо- дуна төрөн колхозтунга өстүрүп берген болгон эрткен чылын хой бүдүрүлгөзүн 1,9 кг дүк кыргын алып турган 2,2 кг дүктү алган. Ажал хойжу коммунистер эштер Енакпан, Бегин-Хуура олар ам төрөн хойларын хураганнардын бүрүн камтап алганнар.

Колхозтун № 2 сүт-бараан фер- мазында үчтү-өчтү сандаргай тургусканын хараа-биле ол ферма кыш чыгарын дүргүзүндө сүт сазаларын панын күтөт- пөй келген. 1958 чылдын эгенин- де ол фермага үчтүк кылдыр ком- мунист эш Х. Чүдүмүн парбөрү чорукта. Анда эш Чүдүмүн өчтү болгон үчтүк үзгөтүрүлүш тургу- зу-биле чегерелерин саячылар- ын, каларчыларын ортузунга агитат-массалык ажалы калбар- кан. Мынганган ферма сүт саз аларынды нити панын болгон күрүгө сүт сазарын панын эрткен чылын ажал күтөткөн. Комсомолчу саячылар Араа Анча- маа биле Маруса Лыкаа боттарыга быжыг-лаан ишек бүдүрүлгөзүн 900 кг сүт саз алып деп күзүнгө 1000-1050 кг сүтү саап алганнар. № 1

сүт-бараан фермазында коммунист саячы Шырмаа ам үш чыл саячы- ны болуп ажал-агыл турар. Эрткен чылын ол ботунга быжыг-лаан ишек- теринин ишек бүдүрүлгөзүн 1060 кг сүтү саап алган. Ишек каларчы- лар коммунистер Батыр-оол, Дон- дар-оол оларнын калалары комму- нистер Серенмаа, Бөрүнмаа олар хой чылар иштинде ишек каларын келген. Эрткен чылын Батыр- оол биле Серенмаа нити дүктү дөзүн 8 тонна 84 баш бичин мол- дургаларын чызын хузаа алган, күзүн сентябрь айда 13 тонна 500 кг азы 5 тонна 500 кг не- мелде дүктү дөзүн кылдыр се- мити өстүрүп, дүзүлгөн.

Артелин ажал-агыл-биле кал- ды кыжыларын кузутуруп негел- деи база өзү турар. Мынганган бичин сүтүрүштө чурттанган, кузутура-амылардын болгон бү- дүрүлгөзүн тузугары калбар чорук турар. Бо чылын 160 олуттук бол- шондон, 250 олуттук клубту, кол- хозчуларга 10 чуртталга бажына- рын тузур. Колхозчуларын бүтү бажынын электирине болгон радиокуткан. Куш, хааа, № 1 сүт- бараан фермазында электир кыр- ген биле. Тузуга коммунистер Дон- дуужук, Балчы-оол олар үзгөтүрүп ажал-агыл турарлар.

Эрткен чылын өчтү-өчтү кузуту- рулга колхозчулар коммунист Т. Агыракты ревизия коммиссий- нын даргасына сөзүп алганнар. Колхозтун алып болгон бөр өрө- лөрүн үш сандары, ош сая-кай бай- лан өкмөндө талалы-биле эш Агырак нити-нечин ажал-агыл. Колхозта колхозчуларын үр чыл- дарга өткөткөн турган 9500 ру- бл түнүг өрөи болгон 25 баш боа малды төзөткөн.

Колхозтун хову бригадын (бри- гады коммунист эш Ангапан) бү- гү техникамы ам чыкы хову ажал- ларынга бүрүн белектен. Тракторис- тер, ховунун ажал-агыл чыгар- гайжылар кыжынан хову тургу- ларын боттары кылмыш алганнар. Мында ажал-агыл турар колхозчулар- га болгон механизаторларга чурт- таар бажынар, барактар четчир. 60 олуттук клубту болгон чаа кы- лы бузуун узавас тузуп дөзүр. Шейдерден белек дүктү өстүрүп алып, малын баш саян өстүрүп, ош продуктту чорук белек тал- ы-биле бо чели чылда колхозтун мурунда узут болгон харысала- ыч сорулгалар туруп турар. Ол сорулгаларын шиттирлеринге ком- мунистер кол ролду ойнаарлар.

Х. САРЫГ-ОД, партия организациясынын секретары.

Херэж-нерин күш-ажылы

Эрин районун «Коммунисте- орк» колхозун херэж-нери ба- жынар шиттирлеринга херэ- лер дракарларын малга 50.000 кезекти, ош иштине Чыкымаа, Серенмаа оларнын кызын-аа 1500-ту кылганнар. Уруглар ажал-

Тес-Хем районун партия органи- цияларын агитаторлары, про- пагандистер, лекторлар болгон партия, совет акти СЭКП-нин XX съездинин шиттирлерин, съезди- ге эш Н. С. Хушчул электин районун колхозчуларын, ажал- чын, ажал-агыл чыгарын орту- зуна калык кылдыр турар.

СЭКП райком съезд эрткен со- нда агитколлектив болгон агит- пунктурлар учурун чыгарып, агит- торларын сургалдык чөвүлө хураалы район төзүгө иш узав эрттирген. Колхозтарда агитатор- ларын семинарларын ай сонунда чорукту турар. Ол семинарларга болгон чөвүлө хурааларга съезди- нын материалдарын, областн, рай- онун, колхозтарын чели чыл панын эрткен болгон чаа техни- каны ажалымын агитаторларга таныштырар.

Партия организацияларын бү- гү-ле агитат-массалык болгон орга- низация ажалыра чели чыл панын баштайгы чылын онза- ларын күтөтүр болгон ажал күтө- сүрү дөш, ажалын эш, сүт бо- гаш дүк бүдүрүн өвөтүрүп, мал- дын баш саян өстүрүп дөш де- мисетке ажалы чоннарын мобили- заастаарын угалган.

«Ал-Эрик» колхозта партия органи- циясы (секретары эш Нурсат) малчынар ортузунда партия- политикти ажалы багыт эш орга- низаастаан. Фермаларда, ыраккы оларларда чуртталга турар малчы- нарын ортузунда агитаторларын түс-түз-биле быжыг-лаан. Колхоз- тун Улут-Бүзгөдө төп сүт-бараан фермазында быжыг-лаан агитатор-

Чоннуң бараан болукчузу

1944 чылдын күзү, мынаарда ажал-аа-ла кыштагалаан турган үе чүе. Өзүрүн калдыр дүзү- рин ажалында кыштагалаан бы- рооно ховун малын Балдынны ажалына Дус-Дар көзө Советтин даргазы Шойгу Балчыевич Кочук чели келген. Албан ажалын ажал-аа-ла арттарын ажал иш- тин ажалынан, оларга Ала-чур- гун Улут дайыннын тизмелерин, совет узутун челишкенин иш Кочук үзүгүчү кып танышты- рып турган.

Совет Электинин узут өт-бү- лөгө Тыванын кыштыканын бөр мынаарда чүгө чыгыс ай бол- ган үеи чүе. Тыванын ажалы чоннарынга болгон ол узут ас- кени малынга эш Кочук тайыл- быраамаан, малды узав өстүрүп, ош продуктту белек дөш мо- гаа чык ажалынан чыган.

Дус-Дар көзө Совет мынаарда 12 арбаннар тургустунган, де- мисетти узут, чон шити көшкүн

байлаагы турган. Суму төвүндө чуртталга тузугары барык чөк, өтө школа, эмнеде салбары, садик турган. 1959 чылдын чызында, мал- чын Балдынны ол-ла кыштаанга Ш. Б. Кочук чели келген. Кыш- таг мурункузунда шити чурттын- ган: малчыга таарымчалык чурт- талга бажыны, узут база чаш мал- га эш панын ажал-аа-ла. «Торгалы» колхозтун хойжу мурунчыл малын эш Балдан 1958 чылда Бүтү-электин киржикчи. Ош каларган кожан хов чыл-бүрү өздөш, дүк кыргылаагы тал- лаа-биле көргүзүлгө база белек.

Шойгу Балчыевич Кочук көзө Советтин ажалында ам он беш чыл чели турар. Бо ажалында узут чуртталгалар болгон. 1949 чылда тургустунган 2 колхозтар 1958 чылда узаттыр каттыккан, а 1958 чылда Дус-Дар көзө Советке Чалаа- ты көзө Совет каттыккан.

М. АРАТ-ООЛ.

Хойлу-дүрүм тапдылгасы

Коммунист партия болгон Со- вет чакк совет хойлу-дүрүм, се- циялыкт нити чуртталганын дү- рүмнө ажалы чоннарга хам- ы-биле тайылбырап таныштыра- нын негет турар.

Бо негеттен боттары сорул- га-биле Бай-Тайга районунга про- куратура, суд, шалга организациян ажалы чоннарга партия органи- циянын узутталына дааныш- таан, сөзүг үеи чык ажалы- нын чорукту турар аларган.

Прокуратураны ажалы чонна- рын эрткен чылын районун колхоз- тарын негеттен, фермаларга, бү- дүрүгө чорлеринге хойлу-дүрүм темаларында 14 лекцияларын ном- чулаан организаастаан, оларга 850 ажал хаматаларын олурун- турган. «В. И. Ленин»-социалист хойлу дүрүмнө, «Социалист хойлу- дүрүм» деп темаларга лекцияларын,

шиттирлеринде социалист хой- лу-дүрүм ажалы чоннарга хаматаларын хамат-биле өрө- нип келген.

Прокуратураны ажалы чонна- рын узуту темаларга үзгөтүрүлгө лек- цияларын номчулаан районун төвүгө, Дөн-Терек сурга, «Ти- лөгө» болгон «Мураакчы» колхоз- тарын негеттен чоруктулаа. Чаа хойлулар үзгөтүрүлгө ажал- чын чоннар узуту-биле сонугурап, дүк хой айтырларын салып ту- рарлар.

Чонун ортузунда социалист хойлу-дүрүм тапдылганын кал- бартирлерин, нитинин чорук- чур- кун камтаалар херекте ажалы чоннарын ишкенин киржиге- лер сирый организааста сорул- га амгы үеи бичин мурунуга узав- на шитын тургустунган.

Д. МЧИТ, Бай-Тайга районун прокурору.

Конкурстун түннели

Чокта чаа Кыма- дин музыка школа- ыга бо чылын эгенин ажалын ажалын маалыкт күш-ажы- лынын дүзүлгө эш эш мр дөш чарыт-	тингал конкурстун түннели үзүлгөн. Жиринч дарга эш Пахово келген 4 мр- ларын музыкаларга ойнадып өгөлөн.	Оон түннелинде бир- ги чери кымга-даа тывысмаа, а ийги- чери композиторлар Чиргал-оол болгон Бейденбидин ыра-	рынга тывысмаа. Эш эш бичиттинген ийи- мраларын Бүтү-элек конкурстун чоругу- ры-биле шили алган
С. БАНЧЫН.		С. БЮРБЕ.	

Съездин шиттирлерин агитаторлар тайылбырлап турар

ылангы малын чаш төлүн чы- гар чокка камтап ажал дөш узут күзгөтүлгөи салып турар. Колхоз баштайгы төрөн 3012 хойларын- да 3 026 хураганнарын, ферма- да 50 инектер төрөн болгон ош 50 быжыларын камтап алган. Пар- тия организациянын агитаторларын агитаторларын амгы үеи чы- калчарын ортузунда партиянын XX съездинин төзүлгө шиттир- лерин калбаа-биле пропагандалып турар.

Ленин аттыг көзө ажал-агыл артелин келитиригине болгон Шуурмактай рабдуптур комбина- нын ажалы чоннарын ортузунда партия-политикти ажалы ба- гай эш тургусканын түннелин- де малын продукттарын өвөтүрүп дөш, бүдүрүп үзүлгө турар про- дукциянын бот-үзүн чингелер дөш чуртталга ажал-аа-ла турар ажал-агыл чоннарын саны көзүлгө турар. Ленин аттыг колхозтун хой- жуу Казак Биче-оол каларын турар хойларын менди чыл ажалын, амгы үеи 170 ажал төрөн хойларын хураганнарын бүрүн камтап ал- ган, бо чылын хой бүдүрүлгө 2,7 килограмм дүктү кыргын ажалын чы- гарын, ол-ла колхозта комсомолчу саячы Н. Пазей бо чылын инек бүдүрүлгө 1400 килограмм сүтү саап ажалын хузааган, ажал-агыл чылын баштайгы иш ажалында ботунга быжыг-лаан инек бүдүрүл-

политикти ажалы дүк кулу дөзүлгө тургускан. ылангы бо колхозтун Дус-Хал чогуна, Тес уунда чуртталга турар дүк хой малчыларынга чүгө агитаторлар келбей турар эш, харын чыгы- кан солуннарын беш ай-ай-биле ажалы турар. Агитат-массалык ажалын челис тургустунган- дан ол колхозтун Хараа-Тейде сүт- бараан фермазын чыкы сая- чыларын арагалып, күш-ажы- лын салгыла-чурун үзгөтүрүлгө агитаторларын фактыларын тургулаан. Агаар бойдусту байлаа бо хире эш турал бешин колхоз бо чылын 205 баш чаа малды чидирген.

Партия-политикти ажалы кайла-ла багыт тургускан болду, иш ажал-агыл айтырларын шиттирлерин жокуп турар деп чүвени амгылар көртүтү турар. Тес-Хем райононда партия органи- цияты (секретары эш Күзөн) агитколлектив ажалын дүк ба- гай үзүлгө келген. Түс-түс уча- стоктарда быжыг-лаан агитаторлар быжыг-лаан чорлеринге барбайн, агитат-массалык ажал чорутулар турарлар. Райпо эрткен чылын ба- раан саячыларын панын күтө- сүрүп шити үшкө, районун 15 салык мажынында чүгө 4 ма- жынын панын күтөткен, чам- дык салыкчыларын талалында ажалына харысала чоктаан, арагалар, салып ажалы чонна- рга дөшкүн чорун көртүтүр, өрө саячыдаа кылды чорукту болдуруп турар.

К. САЛЫ, «Шынын» корреспонденти.

Ол база чугула айтырыг

Лытла хоорайнын төвү-биле ал- гы заводуну ажалына курут чыг- кан шөл ам таныштык кылдыр өзү турар. Ишда «Коммунист», «Тыга тузуг» тресттеринин ажал- чынарын сөзүг чыгарды Механи- ция кулмчуз деп аттыг кулм- чу тузуп тургускан. Ишда 3 аал ишти чурттаар, таарымчалык ба- жында тузугулар, албан-хаас- чылар, геологтар дөш дүк хой ажал ажал-агыл кыжылар чуртталга турар.

Амгылар, чуртталга экижип, узав-на байлаагы турал, чамдык- та үеи көзгө чыга тывысбайл баар чамдык ажал-аа-ла херекселер ажал чонга херекселер-биле тур- гузуп бөрүн ол кулмчузун чок кызында чон узуту-биле күзөп ту- рар. Бир миндыг таварылаан кө- рөдө.

«Коммунист» трестин электир калыкчы Николай Зайцев Мех- ция кулмчузун 3 дугаар ба- жында чуртталга турар. Ол өт-бү- лөгө ишти ажалы узав, а калып Лидия бажылар чуртталга турган. Бир- ги тургунга өт-бүлөгө негеттен Лидия биле Николай четкейи ма- нап, ону хузааган ажалына белек- кини турган. Чокта чаа бир-ле дүне Лидия бажыга бажыныч узав келген. Автобус чорбас, дөзүлгө иш дүзүлгө херек. Николай чогуна телефонун чер дилеп кы- рангы дүне чорупкан. Чер тургу- зууну каторазына келген, экини сөзүлгө-даа ажалтаан. Он шити- ла жорал, «печка телефон бар болгай» дөш орта барган. 15 ко- пекти сугарга-даа телефон ажал-

даван. Зайцев эш Шетинин ку- думчузунда дүргөн эш дүзүлгө көртүрүлгө чыгаа челе бер- ген... Чокта чаа узут дүндө ол-ла кулмчузунда 7 бажында чуртталга турар ажалын М. Семенов бирги класста өрөтүн турар огул Толь- нын дөшкүн узуту чок болган эс- керип каан. Чокотон кулмчузун ажалы талалында ном садмында барып салып ажал дөш челе бер- ген.

Чорук чогулаи барган, чүгө дөзгө ол салыг узут дүндө ишт- ин ужурут болгон. Ош экспеди- цияны Чокотон кулмчузунда ма- жынында баарга база чок болгон. Чүгө өрөтүн дөшкүн узуту са- дым ажал дөш Ленин кулмчузунда төп мажыне автобуска олутуп ала- ган чорук узуга ол таварышкан.

Чүгө ол-лаа өвөс, хоорай ажал- даа чам Механиция кулмчузунда чогуна экспедициянын ажал- чын ишти ажалы узав, а калып Лидия бажылар чуртталга турган. Бир- ги тургунга өт-бүлөгө негеттен Лидия биле Николай четкейи ма- нап, ону хузааган ажалына белек- кини турган. Чокта чаа бир-ле дүне Лидия бажыга бажыныч узав келген. Автобус чорбас, дөзүлгө иш дүзүлгө херек. Николай чогуна телефонун чер дилеп кы- рангы дүне чорупкан. Чер тургу- зууну каторазына келген, экини сөзүлгө-даа ажалтаан. Он шити- ла жорал, «печка телефон бар болгай» дөш орта барган. 15 ко- пекти сугарга-даа телефон ажал-

Ч. ИРГИТ.

Колхозтарда техниканы камныг ажыглаар

Барын-Хемчик районда «Боль- шейк» көзө ажал-агыл артелин нити экономика чыл келген тузун-на быжыгы турар. Ишын болза-даа, техниканы ол колхозта камнала чок ажаллап турар. Чи- жэ, 1957 чылда ситен кезер 2 чаа машинаны колхоз салып алган, а оларын кайлы-аа дөзүлгө чорук чынында үрөи берген чыл- лар.

Колхозтун 8 автомашиналарын ам чүгө бежи дөзүп ажаллап турар. Автомашиналарын дөзө чок кыжылар чалаачылар чорукту артык баштаар чери болдуруп кел- ген. «ГАЗ-51» маркалыг чаа ма- шинаны чалаачы болза чүгө бир чыл чели ажаллап, моторун үрөи мажында каан. Техниканы шак мынаар камнаа чорук кол- хозтун ажал-агылына узут кога- ралды чедирип турар.

С. КӨН-ООЛ.

Бай-Тайга районун Сталин ат- тыг колхозун баштаар чери ар- тельдин автомашиналарын ажал- лаа чыкы чок ажаллап салып келген. Ош түннелинде бар 7 ав- томашиналарын 2-и шити үзгөтү- рген, 3 машиналар доктаама ажал- даа, а үзгүчү үрөи болуп ту- рар. 1958 чылдын декабрыда кол- хозтун салып алган «ГАЗ-69» маркалыг чаа машинаны чыгыс ай бешин четпейн үрөи калган.

Машиналарын үрөи кезекте- рин септедирген болгон чаа кезек- терин саларынга хой түнүг ажал- ларын колхоз үзүлгө келген. Мынаарга, автомашиналарын ажаллаан, ажаллаан болгон калаларын экижип чыккан, ол узут чарыгдаларын колхоз кы- жан-даа чалап шыдаас. Мынчан- гы, техниканы, ажалыг авто- машиналарын камналаа ажалла- рынча кичинекей салып артык баштаар чери келетиниш турар.

В. БАДАН.

Эрениде «Мөр» колхозтун ав- томашиналарын гараж тузур ду- гайында шиттирн хузааган алган.

Х. БАИР.

К Ы Ш Т Ы Ү Д Э Э Н

Ол эртен Бил-Хем районун Ту- ран хоорайнда уруглар салып кыжыткендерин өөртүктүлү ажал. Магалыг ас, чаа чаш хар чалаан, мычалажок чыкы чы- лыг тыныш билинги турган. Уруглар салып дүзүлгө агитаторлар кыжыткендерин Греловога узур- ган бичин уруглар ол хун кышты узав ужурут турган. Улааанда уруглар салып бажынын ча- гыла дөзүлгө, чекетер, кыжы- рааш конгузулалар-биле кааста- ланган мажыг 9 ажал козуп алган «Соок ирей» моруал келген. Бичи чашар аккордеонун ажалы

биле кып дугайында дүк хой ыларын ырааап, келген эгелен. Соок ирей бичи уругларын ша- нактарга кыжыткендерин кал- ды олутурун, хоорайын кулмчу- лары-биле сөзүлгөтүлгөи эге- лөө. Кышты үзгөтүлгөи уругларын со- онда хоорайын чуртталгаларын шу- жуп чоруп турган. Орта ала-нелер Ермакова, Зайцева, Кочин-оол олар ишкенин кыжыткендерин. Ол өөртү- шкөн мажыг 9 ажал козуп алган «Соок ирей» моруал келген. Бичи чашар аккордеонун ажалы

М. НАЛИНН.

Фермага шэф

Чокта чаа Чаа-Хал районун Ал-Дурат ортоккы школарынын өрөтүнчүлери РСФСР школары- нын алалары бажыны Вера Се- реенна Чылабакты учуртулаа-ла- де инек фермазына шэфтен чор- ларлан.

Өрөтүнчүлөр инек калалынын иштин, даштын тазартып аштан

Д. АППЫШ-ООЛ.

